

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU2

Nya regler om husrannsakan för att söka efter vapen och andra farliga föremål

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i polislagen. Förslaget innebär att polisen får en ny befogenhet att i brottsförebyggande syfte söka efter vapen och andra farliga föremål i gemensamma utrymmen i eller i anslutning till flerbostadshus. Syftet med förslaget är att polisen ska få bättre möjligheter att förhindra att vapen och andra farliga föremål används vid våldsbrott.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 december 2021.

Utskottet föreslår även ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden. Enligt utskottet bör regeringen utreda frågan om att ge polisen befogenhet att i brottsförebyggande syfte söka efter vapen och andra farliga föremål i enskilda lägenhetsförråd.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden.

I betänkandet finns tre reservationer (M, SD, KD, L).

Behandlade förslag

Proposition 2020/21:216 Nya regler om husrannsakan för att söka efter vapen och andra farliga föremål.

Fem yrkanden i följdmotioner.

Fyra yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2021/22.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden.....	5
Nya regler om husrannsakan för att söka efter vapen och andra farliga föremål	5
Reservationer	12
1. Nya regler om husrannsakan för att söka efter vapen och andra farliga föremål, punkt 1 (L)	12
2. Husrannsakan i bostäder, punkt 2 (M, KD, L).....	12
3. Husrannsakan i bostäder, punkt 2 (SD)	13
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	15
Propositionen	15
Följdmotionerna	15
Motioner från allmänna motionstiden 2021/22	16
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	17
<i>Bilaga 3</i>	
Reservantens lagförslag	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Nya regler om husrannsakan för att söka efter vapen och andra farliga föremål

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:216 och avslår motion

2021/22:1009 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1.

Reservation 1 (L)

2. Husrannsakan i bostäder

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:278 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 4,

2021/22:1009 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 2,

2021/22:1039 av Adam Marttinen m.fl. (SD),

2021/22:3974 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 50 och

2021/22:4031 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 21.

Reservation 2 (M, KD, L)

Reservation 3 (SD)

3. Husrannsakan i lägenhetsförråd m.m.

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om husrannsakan i enskilda lägenhetsförråd och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:1064 av Johan Forssell m.fl. (M) och

2021/22:1152 av Andreas Carlson m.fl. (KD) samt

bifaller delvis motion

2021/22:3656 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 16.

Stockholm den 21 oktober 2021

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Petter Löberg (S), Louise Meijer (M), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Johan Hedin (C), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Gustaf Lantz (S), Carina Ödebrink (S), Johan Pehrson (L), Tobias Andersson (SD), Ingemar Kihlström (KD), Mikael Damsgaard (M), Gudrun Nordborg (V) och Annika Hirvonen (MP).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2020/21:216 Nya regler om husrannsakan för att söka efter vapen och andra farliga föremål. I propositionen föreslår regeringen ändringar i polislagen (1984:387) som ger polisen en ny befogenhet att i brottsförebyggande syfte söka efter vapen och andra farliga föremål i gemensamma utrymmen i eller i anslutning till flerbostadshus. Syftet med förslaget är att polisen ska få bättre möjligheter att förhindra att sådana föremål används vid våldsbrott.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Fyra motioner har väckts med anledning av propositionen. I ärendet behandlas även fyra yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2021/22. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1. Reservantens lagförslag finns i bilaga 3.

Utskottets överväganden

Nya regler om husrannsakan för att söka efter vapen och andra farliga föremål

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i polislagen. Syftet med förslaget är att polisen ska få bättre möjligheter att förhindra att vapen och andra farliga föremål används vid våldsbrott.

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om husrannsakan i enskilda lägenhetsförråd och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om avslag på delar av propositionen och om husrannsakan i bostäder.

Jämför reservation 1 (L), 2 (M, KD, L) och 3 (SD).

Gällande rätt

Grundläggande skydd mot husrannsakan

Enligt 2 kap. 6 § regeringsformen är var och en gentemot det allmänna skyddad mot bl.a. kroppsvisitation, husrannsakan och liknande intrång. Begränsningar i skyddet får göras genom lag, men endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Dessutom gäller bl.a. att en begränsning inte får gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den (2 kap. 20 och 21 §§ regeringsformen).

Ett liknande skydd ges genom artikel 8 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen), enligt vilken var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Begränsningar av rättigheten får endast göras med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter.

Husrannsakan i förundersökningar

Polisens befogenhet att göra husrannsakan regleras i första hand i rättegångsbalken. Ett grundläggande krav för att rättegångsbalkens bestämmelser om husrannsakan ska vara tillämpliga är att det finns anledning att anta att ett brott har begåtts samt att en förundersökning har inletts.

Om det finns anledning att anta att det har begåtts ett brott som kan ge fängelse, får enligt 28 kap. 1 § rättegångsbalken husrannsakan göras för att söka efter föremål som kan tas i beslag eller i förvar eller annars för att ta reda på omständigheter som kan vara av betydelse för utredning om brottet eller om förverkande i vissa fall. Om det rör sig om husrannsakan hos någon annan än den som skäligen kan misstänkas för brottet, gäller dock att åtgärden är tillåten endast om brottet har begåtts hos honom eller henne eller om den misstänkte har gripits där eller om det annars finns synnerlig anledning att syftet med åtgärden kommer att uppnås.

Husrannsakan får göras i ett hus, rum eller slutet förvaringsställe. Om platsen utgör en lokal som är tillgänglig för allmänheten är kraven för åtgärden lägre än vad som framgår ovan. Det finns också särskilda regler när det gäller lokaler som brukar användas gemensamt av personer som kan antas ägna sig åt brottslig verksamhet (28 kap. 3 § rättegångsbalken).

En generell regel är att husrannsakan får beslutas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse (28 kap. 3 a § rättegångsbalken). Beslut om åtgärden ska normalt meddelas av undersökningsledaren, åklagaren eller rätten. En polisman får dock, med ett visst undantag, göra husrannsakan utan beslut från behörig befattningshavare om det är fara i dröjsmål (28 kap. 4 och 5 §§ rättegångsbalken).

Husrannsakan utanför förundersökningar

Polisens befogenhet att göra husrannsakan utanför förundersökningar regleras främst i polislagen (1984:387).

En bestämmelse som kan tillämpas när polisen behöver tillträde till ett utrymme för att fullgöra en specialreglerad uppgift finns i 20 § polislagen. För att söka efter ett föremål som ska omhändertas får en polisman enligt paragrafen bereda sig tillträde till ägarens eller innehavarens bostad eller till ett annat hus, rum eller ställe som tillhör eller disponeras av honom eller henne. Detsamma gäller i fråga om en lokal som är tillgänglig för allmänheten. Om det finns synnerliga skäl att anta att föremålet finns hos någon annan, får polismannen bereda sig tillträde även dit. Åtgärden får endast i brådskande fall vidtas utan föregående beslut av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen.

Vissa möjligheter att göra husrannsakan i allmänt brottsförebyggande syfte följer av 20 a § polislagen. Enligt paragrafen får en polisman genomsöka ett fordon eller en båt i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen eller andra farliga föremål som är ägnade att användas vid brott mot liv eller hälsa, om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att ett sådant föremål kan påträffas och förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken. Förverkande får enligt den senare bestämmelsen beslutas bl.a. i fråga om föremål som är ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa, om föremålen har påträffats under omständigheter som gav anledning att befara att de skulle komma till sådan användning.

En särskild befogenhet att genomföra husrannsakan i den skyddande och förebyggande verksamheten regleras i 23 § polislagen. Paragrafen ger en polisman rätt att bereda sig tillträde till ett hus, rum eller annat ställe för att söka efter ett sprängmedel, vapen eller något annat farligt föremål i syfte att avvärja eller bereda skydd mot brott som innebär allvarlig fara för liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom. Det ska av särskilda skäl finnas en risk att något sådant brott begås på en viss plats, och befogenheten gäller endast i anslutning till den platsen. Åtgärden får endast i brådskande fall vidtas utan föregående beslut av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen.

Propositionen

En ny befogenhet att göra husrannsakan i brottsförebyggande syfte

I propositionen konstaterar regeringen att våldet från kriminella har förändrats på ett oroväckande sätt de senaste åren. En del i utvecklingen är att antalet skjutningar och sprängningar har ökat, framför allt som en följd av konflikter mellan olika grupperingar. Regeringen redovisar även polisens uppfattning att dagens regler om husrannsakan i fordon och båtar har kunnat användas i stor utsträckning och med goda resultat men att de har tappat i värde sedan kriminella börjat anpassa sitt beteende efter dem. Enligt polisen förvaras vapen numera i stor utsträckning i eller i anslutning till flerbostadshus, på platser som det är svårare för polisen att komma åt.

Med hänsyn till brottslighetens utveckling och till vad som kommit fram om på vilka ställen vapen och andra farliga föremål förvaras, anser regeringen att det finns ett påtagligt behov av att utöka polisens befogenhet att göra husrannsakan i brottsförebyggande syfte. Regeringen bedömer också att en utökning av befogenheten på ett effektivt sätt skulle kunna förhindra att vapen används vid brott.

Mot den här bakgrunden föreslår regeringen att polisen ska få en ny befogenhet att göra husrannsakan i brottsförebyggande syfte. Befogenheten föreslås vara begränsad till gemensamma utrymmen i eller i anslutning till flerbostadshus. Regeringen framhåller att det integritetsintrång som det innebär att polisen söker igenom ett sådant utrymme typiskt sett inte kan anses vara större än det som uppkommer när polisen söker igenom ett fordon eller en båt. Med hänsyn till vad som kan uppnås genom åtgärden och till att mindre ingripande alternativ saknas, anser regeringen därför att befogenheten, med den utformning som föreslås, är proportionerlig.

Sammantaget bedömer regeringen alltså att de grundläggande krav beträffande behov, effektivitet och proportionalitet som gäller för att införa nya möjligheter att använda tvångsmedel är uppfyllda. Enligt regeringen får den nya befogenheten också, liksom dagens möjligheter att göra husrannsakan i brottsförebyggande syfte, anses förenlig med regeringsformen och Europakonventionen.

Avgränsningen av befogenheten

Polisens nya befogenhet att i brottsförebyggande syfte söka efter vapen och andra farliga föremål ska enligt förslaget gälla gemensamma utrymmen i eller i anslutning till flerbostadshus. Gemensamma utrymmen i flerbostadshus kan bl.a. vara trappuppgångar, källargångar, tvättstugor, cykelrum, soprum och garage. Enskilda utrymmen, t.ex. bostadslägenheter och privata förråd, omfattas inte. Regeringen betonar att framför allt bostadslägenheter har ett sådant skyddsvärde att de inte bör omfattas av regleringen. Behovet av nya regler framstår enligt regeringen också som störst när det gäller utrymmen som inte är enskilda eftersom det sannolikt är mer attraktivt för kriminella att förvara t.ex. skjutvapen och sprängämnen i utrymmen som saknar direkt koppling till en viss individ, inte minst på grund av de senaste årens straffskärpningar när det gäller vapenbrott och brott mot tillståndsplikten för explosiva varor.

Som exempel på gemensamma utrymmen i anslutning till flerbostadshus anges utrymmen i separata byggnader samt områden utomhus, t.ex. gårdsplaner, som inte är tillgängliga för allmänheten.

Befogenheten att bereda sig tillträde till utrymmena får enligt förslaget användas i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen eller andra farliga föremål som är ägnade att användas vid brott mot liv eller hälsa, om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att ett sådant föremål kan påträffas och förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken.

Förslaget innebär att den nya befogenheten ska gälla i situationer där risken typiskt sett är stor att vapen eller andra farliga föremål ska användas vid våldsbrott. Det måste finnas någon konkret omständighet som ger objektivt stöd för antagandet att ett vapen eller annat farligt föremål kan komma att påträffas.

Regeringen framhåller att en tillämpning av den nya befogenheten alltid ska förutsätta en reell prövning av om situationen är av det slag som krävs. De omständigheter som läggs till grund för bedömningen ska inte vara för vaga eller allmänt hållna. Regeringen konstaterar att beslutsunderlaget kan utgöras av omständigheter av flera olika slag och att det i praktiken sannolikt ofta kommer att röra sig om en kombination av olika typer av uppgifter, t.ex. iakttagelser från en polisman eller en privatperson och uppgifter från under rättelseverksamhet.

Regeringen anser att det är viktigt att ett beslut om husrannsakan enligt de nya reglerna föregås av en noggrann och kvalificerad prövning. Regeringen föreslår därför att åtgärden endast i brådskande fall ska få vidtas utan föregående beslut av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen. I propositionen anges att förutsättningarna för ett omedelbart beslut kan vara uppfyllda t.ex. om det inte finns tid för den enskilde polismannen att kontakta myndigheten utan att syftet med åtgärden skulle äventyras. Förslaget stämmer överens med vad som gäller vid husrannsakan enligt 20 och 23 §§ polislagen.

Ikraftträdande

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 december 2021. Enligt regeringen behövs det inte några övergångsbestämmelser.

Tidigare riksdagsbehandling

I samband med att utskottet våren 2021 behandlade motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2020/21 föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om utökade möjligheter till husrannsakan. Utskottet anförde bl.a. följande (bet. 2020/21:JuU25 s. 57):

Som framgår ovan pågår beredning av en departementspromemoria med förslag om att polisen ska ges en ökad möjlighet att i förebyggande syfte göra husrannsakan för att söka efter vapen eller andra farliga föremål. Regeringen har också aviserat att en proposition ska lämnas i september 2021. Utskottet anser att de förslag som lämnas i promemorian är ett steg i rätt riktning men inte tillräckligt. Förslagen ger t.ex. inte polisen möjlighet att i förebyggande syfte göra husrannsakan i bostäder. Tidigare hade polisen en möjlighet att genomföra husrannsakan i kända kriminella miljöer, s.k. tillhåll, utan att det fanns en skäligen misstanke om brott. Det finns enligt utskottet goda skäl för att polisen återigen ska ges en sådan möjlighet. I dag vet polisen ofta mycket väl vilka gängkonflikter som ligger bakom både skjutningar och sprängningar. Genom en ökad möjlighet till husrannsakan – även i lokaler som används som bostad – skulle exempelvis vapen som är tänkta att användas vid hämndaktioner kunna eftersökas och beslagtas. Utskottet anser därför att ytterligare åtgärder behöver vidtas för att ge polisen ökade möjligheter att göra husrannsakan i kända kriminella miljöer för att förebygga och förhindra bl.a. skjutningar och sprängningar. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:289). Tillkännagivandet bereds inom Regeringskansliet.

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:1009 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1 föreslår motionärerna att riksdagen antar regeringens förslag till ny 20 b § i polislagen med den ändringen att paragrafens andra stycke utgår. Motionärerna anför att en polisman kan genomsöka bilar och båtar utan föregående beslut från Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen och att det typiskt sett torde vara en mindre integritetskänslig åtgärd att genomsöka ett trapphus.

Ulf Kristersson m.fl. (M) föreslår i partimotion 2021/22:4031 yrkande 21 att det ska införas utökade möjligheter till husrannsakan. Enligt motionärerna bör det t.ex. vara möjligt att genomföra husrannsakan i kända kriminella miljöer, s.k. tillhåll, utan att det finns en skäligen misstanke om brott.

Adam Marttinen m.fl. (SD) anser i kommittémotion 2021/22:1039 att det finns övervägande skäl för att den utökade möjligheten till husrannsakan även ska gälla för bostäder.

I kommittémotion 2021/22:1009 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 2 begärs en översyn av möjligheten till husrannsakan även i lokaler som huvudsakligen används som bostad vid misstanke om vapenbrott kopplade till organiserad brottslighet. En sådan översyn efterfrågas också i kommittémotion 2021/22:3974 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 50.

I motion 2021/22:278 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 4 begärs att polisens befogenheter att göra razzior hos missbrukare ska utökas.

Johan Forssell m.fl. (M) anför i kommittémotion 2021/22:1064 att regeringen bör utreda frågan om att ge polisen befogenhet att i brottsförebyggande syfte söka efter vapen eller andra farliga föremål i enskilda lägenhetsförråd. Ett liknande yrkande framställs i kommittémotion 2021/22:1152 av Andreas Carlson m.fl. (KD).

Niels Paarup-Petersen (C) anser i motion 2021/22:3656 yrkande 16 att polisens möjligheter enligt 20 a § polislagen att söka efter vapen i båtar och bilar bör utökas till att även omfatta förråd, garage och liknande.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser, i likhet med regeringen, att det finns ett påtagligt behov av att utöka polisens befogenhet att göra husrannsakan i brottsförebyggande syfte och att en utökad befogenhet på ett effektivt sätt skulle kunna förhindra att vapen och andra farliga föremål används vid brott. Som framkommer ovan har riksdagen också tidigare gjort ett tillkännagivande till regeringen om att ytterligare åtgärder behöver vidtas för att ge polisen ökade möjligheter att göra husrannsakan i kända kriminella miljöer för att förebygga och förhindra bl.a. skjutningar och sprängningar.

Regeringens lagförslag innebär att polisen får en ny befogenhet att i brottsförebyggande syfte söka efter vapen och andra farliga föremål i gemensamma utrymmen i eller i anslutning till flerbostadshus. Utskottet anser att förslaget är ett steg i rätt riktning och att det bör antas av riksdagen. Utskottet delar också regeringens uppfattning att ett beslut om husrannsakan enligt de nya reglerna bör föregås av en noggrann och kvalificerad prövning och att åtgärden därför endast i brådskande fall bör få vidtas utan föregående beslut av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen. Det innebär också att den nya bestämmelsen stämmer överens med vad som gäller vid husrannsakan enligt 20 och 23 §§ polislagen.

Sammantaget innebär det anförda att utskottet tillstyrker propositionen och avstyrker motion 2021/22:1009 (L) yrkande 1.

När det gäller utökade möjligheter att i förebyggande syfte göra husrannsakan i bostäder konstaterar utskottet att det ovannämnda tillkännagivandet bereds inom Regeringskansliet. Det finns därför enligt utskottet inte anledning för riksdagen att göra ytterligare ett tillkännagivande till regeringen i denna fråga. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2021/22:278 (SD) yrkande 4, 2021/22:1009 (L) yrkande 2, 2021/22:1039 (SD), 2021/22:3974 (L) yrkande 50 och 2021/22:4031 (M) yrkande 21.

Däremot finns det enligt utskottet anledning för riksdagen att uttala sig om möjligheterna att göra husrannsakan i enskilda lägenhetsförråd. När polisen ges ökade möjligheter att göra husrannsakan i gemensamma utrymmen i flerbostadshus finns det en risk för att kriminella i stället väljer att gömma vapen på andra platser där polisens befogenheter är svagare. Det är också känt att enskilda lägenhetsförråd, både egna och andras, redan i dag används av kriminella för att gömma vapen, narkotika eller stöldgods. Det integritetsintrång som det innebär att få sitt förråd genomsökt torde dessutom inte vara större än vad det innebär att få sitt fordon genomsökt. Mot den bakgrunden anser utskottet att regeringen bör utreda frågan om att ge polisen befogenhet att i brottsförebyggande syfte söka efter vapen och andra farliga föremål i enskilda lägenhetsförråd. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2021/22:1064 (M) och 2021/22:1152 (KD) samt tillstyrker delvis motion 2021/22:3656 (C) yrkande 16.

Reservationer

1. Nya regler om husrannsakan för att söka efter vapen och andra farliga föremål, punkt 1 (L)

av Johan Pehrson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till ändring i polislagen (1984:387) med den ändringen att 20 b § ska ha den lydelse som reservanten föreslår i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:1009 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1 och bifaller delvis proposition 2020/21:216.

Ställningstagande

Förslagen i propositionen är ett steg i rätt riktning men de går enligt min mening inte tillräckligt långt. Jag ifrågasätter bl.a. den begränsning i regeringens lagförslag som innebär att en polisman endast i brådskande fall får undersöka trappuppgångar, tvättrum, garage etc. utan föregående beslut av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen. Redan i dag kan en polisman med stöd av 20 a § polislagen genomsöka bilar och båtar utan föregående beslut från Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen och typiskt sett torde det vara en mindre integritetskänslig åtgärd att genomsöka ett trapphus än att genomsöka bilar och båtar. Den begränsning som regeringen föreslår kommer att menligt påverka förslagens effektivitet och bör därför inte genomföras.

2. Husrannsakan i bostäder, punkt 2 (M, KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Louise Meijer (M), Ellen Juntti (M), Johan Pehrson (L), Ingemar Kihlström (KD) och Mikael Damsgaard (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:1009 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 2,

2021/22:3974 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 50 och

2021/22:4031 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 21 och

bifaller delvis motionerna

2021/22:278 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 4 och

2021/22:1039 av Adam Marttinen m.fl. (SD).

Ställningstagande

Reglerna för att göra husrannsakan i en bostad är strikta och ska vara det, eftersom husrannsakan är ett tvångsmedel som innebär stora ingrepp i den enskildes privata sfär. Mot bakgrund av den utveckling som skett finns det dock anledning att se över reglerna om husrannsakan när det gäller möjligheten att motverka skjutningar eller sprängningar med koppling till organiserad brottslighet eller motverka risken för hämndaktioner när sådana har inträffat. Som framgått har riksdagen också nyligen gjort ett tillkännagivande till regeringen med denna innebörd som bereds inom Regeringskansliet.

I arbetet med dessa frågor bör det bl.a. analyseras om möjligheterna till husrannsakan i 28 kap. 3 § rättegångsbalken skulle kunna utökas och även omfatta bostäder i situationer där det finns konkret underrättelse- eller spaningsinformation som pekar på att det finns vapen eller sprängmedel i en bostad där den boende har kopplingar till organiserad brottslighet och redan tidigare är dömd för grova våldsbrott, narkotikabrott, vapenbrott eller liknande brott. I översynen måste ingå en noggrann rättssäkerhetsanalys och överväganden av konsekvenserna för skyddet för den personliga integriteten av eventuella lagändringar på denna punkt.

Vidare bör övervägas att återinföra den möjlighet polisen tidigare hade att genomföra husrannsakan i kända kriminella miljöer, s.k. tillhåll, utan att det finns en skäligen misstanke om brott. I dag vet polisen ofta mycket väl vilka gängkonflikter som ligger bakom både skjutningar och sprängningar.

3. Husrannsakan i bostäder, punkt 2 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:1039 av Adam Marttinen m.fl. (SD) och

bifaller delvis motionerna

2021/22:278 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 4,

2021/22:1009 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 2,

2021/22:3974 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 50 och

2021/22:4031 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 21.

Ställningstagande

Den växande organiserade kriminaliteten medför sådana problem att de omöjliga kan omhändertas utan betydande åtgärder. Regeringens passivitet när det gäller utvecklingen innebär att det nu krävs kraftfullare åtgärder än de mindre förändringar som regeringen föreslår.

I propositionen föreslås utökade möjligheter till husrannsakan. Regeringen nöjer sig dock med att dessa regler kan tillämpas i vissa utrymmen i eller i anslutning till flerbostadshus. Med hänvisning till eventuella integritetskränkningar görs undantag för bostäder. Följden av en sådan avgränsning är tämligen förutsägbar. Som Polismyndigheten noterar i sitt remissvar omfattar behovet som föranlett regeringens agerande även bostäder. Givet de förutsättningar som ställs för de förändringar som regeringen föreslår, nämligen att det med hänsyn till omständigheterna kan antas att sådana föremål påträffas och kan förverkas, finns övervägande skäl att den utökade möjligheten till husrannsakan även ska gälla för bostäder.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2020/21:216 Nya regler om husrannsakan för att söka efter vapen och andra farliga föremål:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387).

Följdmotionerna

2021/22:1009 av Johan Pehrson m.fl. (L):

1. Riksdagen antar regeringens förslag till ny paragraf 20 b § i polislagen (1984:387) med den ändringen att paragrafens andra stycke utgår.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökade möjligheter till husrannsakan och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1039 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökat tillämpningsområde och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1064 av Johan Forssell m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda frågan om att ge polisen befogenhet att i brottsförebyggande syfte söka efter vapen eller andra farliga föremål i enskilda lägenhetsförråd och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1152 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda frågan om att ge polisen befogenhet att i brottsförebyggande syfte söka efter vapen eller andra farliga föremål i privata lägenhetsförråd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:278 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka polisens befogenheter att göra razzior hos missbrukare och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3656 av Niels Paarup-Petersen (C):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om 20 a § polislagen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3974 av Johan Pehrson m.fl. (L):

50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om husrannsakan och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4031 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa utökade möjligheter till husrannsakan och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i polislagen
(1984:387)

Härigenom föreskrivs att det i polislagen (1984:387) ska införas en ny paragraf, 20 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 b §

En polisman får bereda sig tillträde till ett gemensamt utrymme i eller i anslutning till ett flerbostadshus i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen eller andra farliga föremål som är ägnade att användas vid brott mot liv eller hälsa, om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att ett sådant föremål kan påträffas och förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken.

Åtgärden får endast i brådskande fall vidtas utan föregående beslut av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen.

Denna lag träder i kraft den 1 december 2021.

BILAGA 3

Reservantens lagförslag

Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)

Regeringens förslag

Reservantens förslag

20 b §

En polisman får bereda sig tillträde till ett gemensamt utrymme i eller i anslutning till ett flerbostadshus i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen eller andra farliga föremål som är ägnade att användas vid brott mot liv eller hälsa, om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att ett sådant föremål kan påträffas och förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken.

Åtgärden får endast i brådskande fall vidtas utan föregående beslut av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen.

En polisman får bereda sig tillträde till ett gemensamt utrymme i eller i anslutning till ett flerbostadshus i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen eller andra farliga föremål som är ägnade att användas vid brott mot liv eller hälsa, om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att ett sådant föremål kan påträffas och förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken.